

mindelighed Afbenyttelsen af de Fordele, som hensigtsmæssige Brænderier paa Landet kunne afgive. *)

Det italienske Raigræs. **)

I.

Det italienske Raigræs (*Lolium perenne italicum*), siger den schweizeriske Ingenieur Frey, adskiller sig fra engelsk Raigræs (*Lolium perenne*) kun ved sine bredere, saftigere og lysgrønne Blade, men udmærker sig fremfor dette ved en meget yppigere Vegetation, som man allerede bliver vaer saasnart det udsaaede Frø begynder at løbe op. Allerede det første Aar giver det den rigeligste Afgrøde; thi medens det engelske Raigræs kun giver to Slæt, kan man flaae hiint fire Gange. Man regner 12 Pd. Frø

---

*) Dette var nedskrevet før end Udgivelsen af: „Bemærkninger og Forslag i Anledning af Brændeviinsbrænderiernes Tilstand i Kjøbstæderne og paa Landet i Thyland, af Overauditour Ræder, Borgermester i Horsens.“ De Anskuelser, som fremsattes i dette, om Forfatterens nøie Kundskab til Forholdene vidnende Skrift, stemme i det Væsentlige overeens med de her udtalte.

**) Af Pohl's Archiv, 43de Bind.

til en Dags Ploieland, og saer det helst efter Korn. Saasnart nemlig dette er indhøstet, ploier man Stubben ned, afharver Algeren og saer Raaigræsset, som da nedbringes med Harven og derpaa tromles. Marken faaer da i Esteraaret en saa tyk Grønsvær som en gammel Eng, og overgaaer, ved sin tilkommende Høstafgrøde, alle Enge. Man kan ogsaa saae samme om Foraaret i godt tilberedet Jord, ofte ogsaa mellem Lucerne eller blandet med andre Græsarter. Det fortjener at blive almindeligt dyrket, da dets søde Halm og Blade er en meget behagelig Føde for Kvæget.

II.

En Godseier i Nærheden af Leipzig forskrev i Foraaret 1832 et Parti italiensk Raaigræsfrø fra Hr. Frey i Basel, ledsaget af en skriftlig Meddelelse, hvori det blandt andet hedder: "Det italienske Rye-Cras eller *Lolium perenne cristatum* v. *italicum* adskiller sig fra det engelske (*Lolium perenne*) ved sin sukkerholdige, søde Halm, sine lysegrønne, saftige Blade, sine graalige Ax og sin høie, hurtige Væxt, hvorved det overgaaer alle andre Græsarter. — Dets Saaetid er fra Foraaret til om Esteraaret. Saaer man det om Foraaret kan man endnu samme Aar have to rigelige Slæt. Det, som saaes om Esteraatet i den ploiede og afharvede Stubmark, giver næste Aar en omtrent 10 Dage tidligere Høst og dobbelt saa stor Afgrøde som en

gammel Græsmark. — Det groer fortrinlig godt mellem Lucerne og Klover (formodentlig det røde?), Skjøndt det voxer endnu hurtigere. Vi have her (i Schweiz) havt tre Slæt til Høe og een til Grøntfoder. — Til at forbedre gamle Græsmarker med er det meget godt. Man harver disse om Foraaret med Jernharver og besaaer dem med omtrent 6—7 Pd. Frø paa en Magdeburger Morgen. — Dog, vil man saae det for sig alene, maa man omtrent tage 16 Pd. Frø til en Magdeburger Morgen, og skeer Saaeningen om Foraaret, endnu noget mere, da en noget tyk Udsæd er bedre. Jorden ploies og afharves, hvorpaa Frøet saaes, naar man venter Regn, og fastrykkes med Tromlen. — Det trives i alle Jordarter, dog ynder det fortrinlig dyb, noget fugtig, men dog ikke vaad Engbund.”

For fuldstændingen at kunne besvare det Spørgsmaal: ”hvilken Jordart i Omegnen af Leipzig der meest egnede sig for denne saa høit priste Græsart?” besaaede den omtalte Godseier:

No. 1. $\frac{1}{2}$ Ager temmelig høit liggende og tør, ugjødert Hvedejord af anden Klasse, efter sædvanlig Tilberedning med Plov og Harve;

No. 2. $\frac{1}{2}$ Ager nogenlunde fugtig, forhen med Spaden reolet Engbund;

No. 3. $\frac{1}{4}$ Ager vel nærved Vand, men dog høit og tørt liggende Græsmark, hvis Grønsvær, for at spare Tid og Bekostning, blot blev vendt

med Ploven, men derpaa ved stærk Harvning forberedt til at optage Frøet.

See vi nu hen til Udfaldet, saa maa man ikke lade ubemærket, at Foraaret i denne Egn var usædvanligt tørt og ugunstigt for enhver Græsarts Væxt, hvilket Hø og Efterslætten paa alle Græsmarker desværre viste. Udfaldet var, at

No. 1, hvor der var faaet under særdeles tørt og stormende Veir, Resultatet desuagtet, med Hensyn til de hele Aaret hvist ugunstige Forhold, var lovende.

No. 2. Var afgjort det bedste. Det halve af Græsset her blev flaaet midt i Juni og lagt grønt for Køerne, som skulle have fortæret det med megen Begjærlighed. Den anden Halvdeel, som og hele No. 1 og 3, blev staaende urørt til henimod Slutningen af September, fordi man lagde særdeles Vægt paa at faae det størst mulige Quantum indenlandsk Frø til fremtidige Forsøg.

Med Hensyn til Froavlen gav No. 1 $\frac{1}{2}$ Dresdener Skjeppe. Derimod led No. 2 og 3 saameget af Musene, at Folkene forlode den dem givne Anviisning, særskilt at affjære Frostraaene. Man var derfor glad ved, dog at faae saameget Frø tilovers af den Baselfke Transport, at man dermed næste Aar kunde gjøre et Forsøg, nemlig paa en Halvager nogenlunde fugtig Eng, og ganske efter samme Tilberedning, som ved No. 3.

Det under No. 2 omtalte Stykke, som var flaaet, fjød igjen meget stærkt, og, uagtet den det af Musene tilsoiede Ekade, bragte det midt i October de i Efterflåtten fludte Straae til Fromodnen.

Den Omstændighed, at Huusbonden den Sommer var nogle Dage bortreist, tillod ham ikke personlig at iagttage og noie at kontrollere Forsogene. Han manglede desuden ogsaa Tid til at udforske, hvorvidt dette Raigræs er beslægtet eller maaskee endog identisk med det engelske Raigræs, hvilket sidste den i Faget ellers meget kompetente Dr. Bürger (i sin Lehrbuch der Landwirthschaft 2det Bind) udtryffeligt forsikrer, rigtignok i Modsigelse med andre Stemmer.

Noget af det Fro, som omtalte Godseier ved Leipzig havde faaet fra Basel, overlod han igjen til en Ven i Westphalen, der saaede dette henimod Slutningen af April, deels i Marken deels i Haven, og hvis Forsøg faldt ulige bedre ud end hiins. Hos Westphaleren stod den anden Slæt ikke blot fyldigere, men endogsaa hoiere end den første Slæt i No. 2 og 3 hos Leipzigeren. Dette kan, næst Hensyn til Jorden, ene tilskrives den Omstændighed, at Veirliget var i hiin Egn hele Aaret igjennem meget vaadt, altsaa ganske det Modsatte af hvad det var her. Det synes altsaa, at hans egne umiddelbare Erfaringer tale for den flersidigen bestredne Mening: at en nogenlunde fugtig Plads er meest